

του **Βασίλη Ψυχογιού**

Ζωή 500 χρόνων συμπληρώνει το εβραϊκό γκέτο της Βενετίας, το πρώτο του κόσμου που έδωσε και το όνομα για τις επόμενες «ημι-κλειστές» κοινότητες. Αν και σήμερα οι εβραίοι του είναι μετρημένοι στα δάχτυλα, η Γαληνοτάτη γιορτάζει τα γενέθλιά του και η Ιταλία θέλει να το δείξει, παρά τον αποκλεισμό, ως παράδειγμα «ενσωμάτωσης με διατήρηση της διαφορετικότητας» σε έναν καιρό που η Ευρώπη ξεκινά ξανά να συζητά πώς μπορεί να υπερβεί τους αποκλεισμούς στο εσωτερικό της.

Την Τρίτη συμπληρώνονται ακριβώς πέντε αιώνες από τότε που ο δόγης Λεονάρντο Λορεντάν έβαλε τη βούλα, στις 29 Μαρτίου του 1516, στο διάταγμα που επέτρεπε σε Εβραίους να εγκατασταθούν μόνιμα στη Βενετία εντός των ορίων της καθορισμένης περιοχής του γκέτο.

Η πρόεδρος της ιταλικής Βουλής θα παραστεί στους εορτασμούς την Τρίτη, ενώ η κεντρική εκδήλωση θα γίνει με συναυλία στο Φενίτσε, το ιστορικότερο θέατρο της Βενετίας.

Πώς μπορεί ένα γκέτο -δηλαδή ο ίδιος ο αποκλεισμός χωροταξικά θεσμοθετημένος- να μιλήσει για την ενσωμάτωση; Στο θεμιτό αυτό ερώτημα -εξαιτίας του οποίου κάποιοι διαφωνούν με τις εκδηλώσεις για τα «γενέθλια»- οι υποστηρικτές της κίνησης για την επέτειο απαντούν πως το γκέτο της Βενετίας έδειξε πως, παρά τους αποκλεισμούς, οι εβραίοι της Βενετίας κατάφεραν να ανθήσουν στην πόλη και γρήγορα να γίνουν αναπόσπαστο τμήμα της ζωής της.

Οι ιταλικές εφημερίδες στέκονται ιδιαίτερα στη συγκυρία για την ευρωπαϊκή ήπειρο για να αναδείξουν την ιστορική σημασία της εμπειρίας από το γκέτο της Βενετίας: Προβάλλεται ως παράδειγμα επιτυχούς και αρμονικής συνύπαρξης διαφορετικών κοινοτήτων σε μία Ευρώπη που ψάχνει ξανά να βρει πώς θα αποφύγει τον αποκλεισμό θρησκευτικών κοινοτήτων, και μάλιστα ενώ έχει ξεσπάσει ξανά η συζήτηση για κατά πόσο ενσωματώνονται τα παιδιά και τα εγγόνια μεταναστών κυρίως από μουσουλμανικές χώρες.

Στις αναφορές επανέρχεται συνεχώς ότι σήμερα ως γκέτο αναφέρονται περιοχές όπως τα προάστια του Παρισιού ή το -μέχρι πρότινος άγνωστο για την υπόλοιπη Ευρώπη- Μόλενμπεκ των Βρυξελλών.

Με δεδομένες τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μουσουλμανικές κοινότητες στην Ευρώπη, η συγκυρία είναι τέτοια που το γκέτο της Βενετίας γίνεται αφορμή στοχασμού στο πώς μπορεί να υπερπηδηθεί ο αποκλεισμός -έστω κι αν τα αίτια συγκεκριμένα της ριζοσπαστικοποίησης (και μάλιστα της τζιχαντιστικής μέχρι το σημείο καμικάζι) δύσκολα μπορεί να εξαντληθούν στον κοινωνικό ή οικονομικό αποκλεισμό.

Η πορεία του γκέτο μέχρι σήμερα

Αρχικά, οι εβραίοι των κοντινών περιοχών της ηπειρωτικής Ιταλίας είχαν ξεκινήσει να εγκαθίστανται σε περιοχές της Λιμνοθάλασσας πίσω από τα νερά που περιβάλλουν τη Βενετία. Η δύσκολη οικονομική περίοδος του 14ου αιώνα άρχισε να τους ανοίγει οικονομικές δραστηριότητες στην ίδια τη Βενετία, μέχρι, έναν και πλέον αιώνα αργότερα, το διάταγμα του δόγη που τους επέτρεψε μόνιμη εγκατάσταση. Ως χώρος, αξιοποιώντας την ιδιαίτερη μορφολογία της Βενετίας, επιλέχθηκε ένα από αυτόνομα τμήματα που χωρίζονται με κανάλια από τις διπλανές περιοχές.

Η ιστορία του γκέτο ακολούθησε την ιστορία της Γαληνοτάτης, και η παρακμή του ήρθε με εκείνη ολόκληρης της πόλης. Μετά την Ένωση της Ιταλικής χερσονήσου, το πιο αξιοσημείωτο και μελανότερο σημείο της ιστορίας του είναι ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, οπότε και (από το 1943 και έπειτα) μεγάλο τμήμα των κατοίκων του δολοφονήθηκε στα ναζιστικά στρατόπεδα.

Σήμερα, οι μόνιμοι εβραίοι του κάτοικοι αριθμούν περίπου 30, έστω κι αν στα αρχεία της τοπικής κοινότητας είναι εγγεγραμμένοι περίπου 500 που διαμένουν σε άλλα σημεία. Καρδιά του παραμένει η «πλατεία» Κάμπο ντε Γκέτο Νόβο (στη βενετσιάνικη διάλεκτο) και η έκτασή του ιστορικού γκέτο δεν ξεπερνά το ένα εκτάριο.

Οι ελάχιστοι δρόμοι στο γκέτο είναι κατά κανόνα πολύ πιο ήρεμοι από ό,τι οι κεντρικές και πολύβουες διαδρομές στην υπόλοιπη Βενετία και τα σπίτια δεν φαίνονται, εκ πρώτης όψεως, ιδιαίτερα σημαντικότερα ή πολυτελέστερα των υπολοίπων στο -ούτως ή άλλως,

συγκριτικά χαμηλού προφίλ- βόρειο τμήμα του σεστιέρε Καναρέτζο. Το ίδιο το Κάμπο είναι μεν πλατύ για τα βενετσιάνικα δεδομένα, αλλά λείπουν οι καφετέριες ή τα τουριστικά μαγαζιά.

Πίσω από τις προσόψεις των κτιρίων όμως βρίσκεται το πλούσιο Εβραϊκό Μουσείο της Βενετίας και οι συναγωγές των διαφόρων παραδόσεων (γερμανική, ιταλική, καντόν, λεβαντίνικη και η ισπανική, που είναι και η εντυπωσιακότερη), κατά κανόνα στους πάνω ορόφους που δεν διακρίνονται εύκολα από το εξωτερικό.

Πηγή: ιστοσελίδα news.in.gr